

(A) = Åpen, kan bestilles fra Universitetet i Stavanger / Arkeologisk museum
(B) = Begrenset distribusjon
(C) = Kan ikke utleveres

Delundersøkelse av steinalderlokaliteter på Hovland Gnr. 8, bnr. 36, Eigersund k., Rogaland

Eva Schaller Åhrberg og Flo A. C. Reidarsdatter

AM saksnummer: PR-10162

Journalnummer: 2005/277

Dato: 16.08.2019

Sidetall: 27
Opplag: 32

Oppdragsgiver: Aker Solutions

Stikkord: delundersøkelse, prøveruter, flintfunn, trekull

Oppdragsrapport 2019/8
Universitetet i Stavanger,
Arkeologisk museum,
Avdeling for fornminnevern

Utgiver:
Universitetet i Stavanger
Arkeologisk museum
4036 STAVANGER
Tel.: 51 83 31 00
Fax: 51 84 61 99
E-post: post-am@uis.no

Stavanger 2019

Oppdragsrapport 2019/8
Universitetet i Stavanger,
Arkeologisk museum,
Avdeling for fornminnevern

Utgiver:
Universitetet i Stavanger
Arkeologisk museum

Delundersøkelse av steinalderlokaliteter på Hovland Gnr. 8, bnr. 36, Eigersund k., Rogaland

Eva Schaller Åhrberg

Flo A. C. Reidarsdatter

Universitetet
i Stavanger

Arkeologisk museum

Innberetning til topografisk arkiv

Universitetet
i Stavanger

Arkeologisk museum

Vår ref.:
05/00277

Saksbehandler:
Håkan Petersson

Arkivkode
2005/277

Dato:
16.08.2019

Kommune: Eigersund

Gardsnavn: Hovland

Gnr: 8

Bnr: 36

Lokalitetsnavn: Område G Eigerøy

Tiltakshaver: Aker Solutions

Adresse: Hovlandveien 160

Sakens navn: Industripark Kvernhuset

Prosjektkode PR-10162

Fu-saksnr: Brevjournalnr: 2005/277

Fornminnenr:

ID (Askeladden:) Lok 1: 146723, Lok 2: 146321, Lok 3:146725 Lok 4:uten ID
H o h: 5 - 25 m.o.h.

Aksesjonsnr: 2011/17 og 2011/23

Museumsnr: S12852, S12853, S12854, S12855 og S12856

Natvit. prøvenr: 2012/02

Fotonr. SF112466 - SF112476

Feltundersøkelse (tidsrom): 14.05.- 08.06. 2012

Ved: Eva Schaller Åhrberg, Birgit Fylling og Sara Westling.

Gjelder: Arkeologisk delundersøkelse av steinalderboplass i forbindelse med utvidelse av Aker Solutions industripark.

Innhold

1. SAMMENDRAG	5
2. INNLEDNING	5
2.1 BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSEN	5
2.2 BELIGGENHET	5
2.3 REGISTRERTE KULTURMINNER I PLANOMRÅDET OG I NÆROMRÅDET	6
2.4 PERSONER TILKNYTTET UNDERSØKELSEN.....	6
3. PROBLEMSTILLINGER OG FORMÅL MED UNDERSØKELSEN	8
4. METODE OG DOKUMENTASJON	9
4.1 UTGRAVINGENS FORLØP OG GRAVETEKNISK METODE.....	9
4.2. DOKUMENTASJON	9
5. BESKRIVELSE AV LOKALITETENE OG PRØVERUTENE	12
5.1 GENERELL BESKRIVELSE AV LOKALITETENE.....	12
5.2 BESKRIVELSE AV PRØVERUTER PÅ 0,5 X 0.5 M PÅ DE FORSKJELLIGE LOKALITETENE	13
6 TOLKNING AV LOKALITETENE	22
7. LITTERATUR	23
8. VEDLEGG FUNNMMSTERIALE OG RESULTAT AV ANALYSE	24

FIGURLISTE

- Figur 1. Kart over SØ-Eigerøy med undersøkelsesområdet markert.
- Figur 2. Oversiktskart som viser registrerte kulturminner i nærområdet.
- Figur 3. Oversiktsbilde over søndre del av området G med Grønnevik i bakgrunnen.
- Figur 4. Kart over lokalitetene og gravde prøveruter.
- Figur 5. Kart over lokalitetene.
- Figur 6. Oversiktsbilde over lok.1.
- Figur 7. Tegning av profil i prøverute 1.
- Figur 8. Bilde av prøverute 2.
- Figur 9. Bilde av prøverute 4.
- Figur 10. Bilde av prøverute 6.
- Figur 11. Oversiktsbilde av lok.2
- Figur 12. Tegning av profil i prøverute 1.
- Figur 13. Bilde av prøverute 4.
- Figur 14. Oversiktsbilde av lok.3.
- Figur 15. Tegning av prøverute 8.
- Figur 16. Tegning av prøverute 12.
- Figur 17. a) Bilde av prøverute 13. b) Tegning av prøverute 13.
- Figur 18. Oversiktsbilde av lok.4.
- Figur 19. Bilde av prøverute 1.
- Figur 20. a) Bilde av prøverute 2. b). Tegning av prøverute 2.
- Figur 21. Bilde av prøverute 6 og 4.

1. SAMMENDRAG

I perioden 14.05-08.06.2012 ble det foretatt en delundersøkelse av lokalitetene med Askeladden id 14621, 146723 og 14725, samt en lokalitet uten id i regi av Universitetet i Stavanger/Arkeologisk Museum. De tre lokalitetene ble registrert av Rogaland Fylkeskommune i 2011, mens den fjerde lokaliteten, den uten id ble påvist av Sveinung Bang Andersen ved Arkeologisk Museum i 1988. Ved delundersøkelsen ble i alt 43 prøveruter på 0,25 m² gravd ned til en dybde på 0,6 m. Det ble gjort sporadiske og ikke-diagnostiske flintfunn og funn av trekull i flere av rutene.

2. INNLEDNING

Rapporten omhandler utgraving av 4 lokaliteter innenfor planområdet omtalt som Kværner Industripark område G. Undersøkelsesområdet ligger på Hovland gnr. 8 bnr. 36 (Askeladden ID 14621, ID146723 og ID14725) i tillegg til en lokalitet uten id (Lok 4). Undersøkelsen var planlagt i to trinn, det første som en utvidet delundersøkelse som ut fra resultatene kunne utvides til en regulær undersøkelse. Delundersøkelsen ble gjennomført ved å grave prøveruter på 0,5 x 0,5 m, masser ble såldet og funn og trekullbiter ble innsamlet. På grunn av den begrensede funnmengden ble den planlagte utvidete utgravingen vurdert som ikke nødvendig.

2.1 Bakgrunn for undersøkelsen

Bakgrunnen for undersøkelsen var konflikt mellom utvidelsen av Aker Solutions Industriområde og de automatisk fredete kulturminnene (ID 145321, 146723 og 146725 og lokalitet 4 (uten id). Disse ville i sin helhet bli berørt av det planlagte inngrepet.

2.2 Beliggenhet

Undersøkelsesområdet er lokalisert på en halvøy i sørøstre del av Eigerøy, under Hovland gnr 8, br.nr 36 i Eigersund kommune. Lokalitetene ligger på mindre terrasser og hyller og var på undersøkelsestidspunktet svært begrodd av lynn og krattskog.

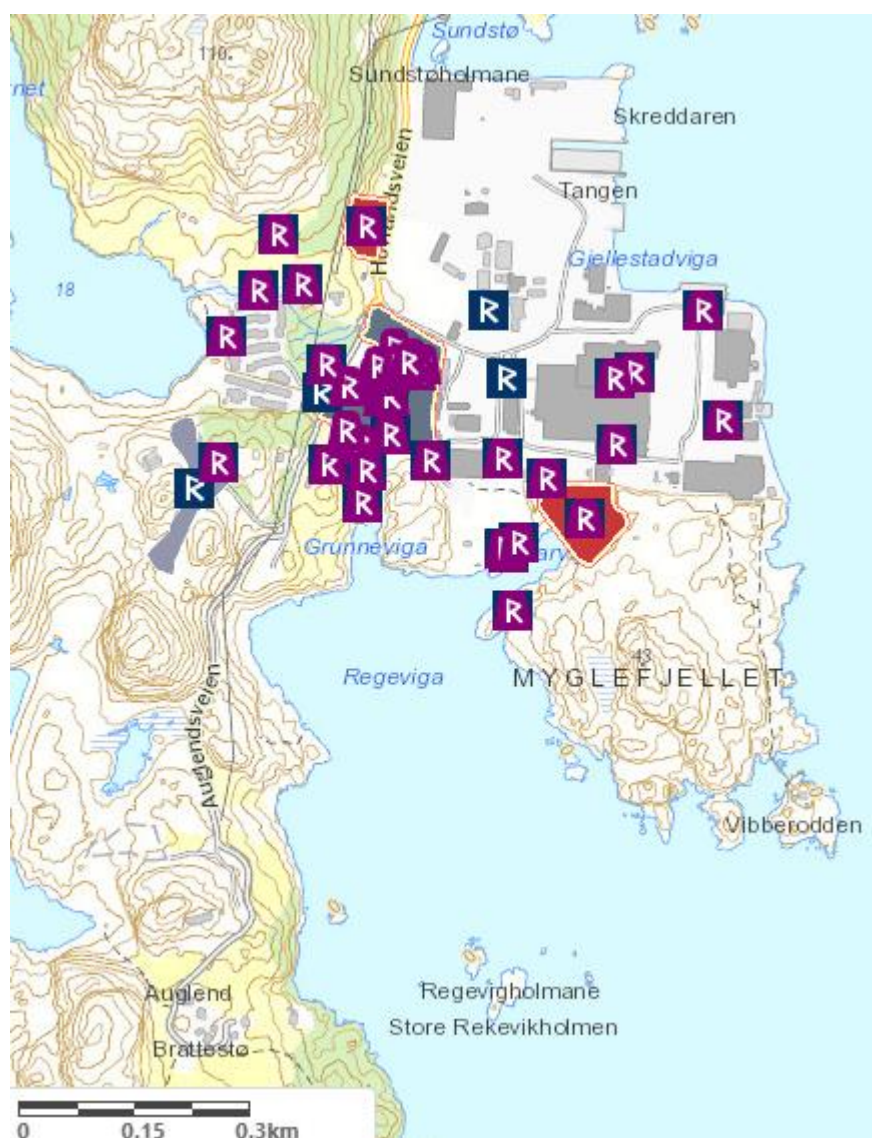

Figur 1. SØ-Eigerøy med undersøkelsesområdet markert ved pil. Kilde: Askeladden.

2.3 Registrerte kulturminner i planområdet og i nærområdet

Gården Hovland er rik på kulturminner og det er blitt registrert naustuffer, dyrkningsspor, hustuffer fra jernalder/middelalder og gravrøysar fra bronsealderen. I tillegg er det innenfor et relativt stort område registrert bosetning- og aktivitetsspor som spenner over flere perioder fra yngre steinalder/eldre bronsealder til jernalder.

I den delen av østre Eigerøy hvor Aker Solutions i dag har sin industripark, ble det for ca. 40 år siden ved daværende Gjedlestadvika undersøkt et større antall steinalderboplasser (Bang Andersen 1981). I 1991 ble to boplassområder undersøkt sørøst for Grønnevik. Resultatene av disse utgravingene var omfattende og inneholdt rike funn fra eldre og yngre steinalders fangstkultur (Boaz 1991). Det bør nevnes at rett nordøst for planområdet er gjort betydelige utgravinger av steinalderboplasser på 1970-tallet (Bang Andersen 1981) og 1980-tallet (Boaz 1991). Den sistnevnte undersøkelsen foregikk ved Grønnevik rundt hytta som sees på figur 3 nedenfor.

Figur 2. Oversiktskart som viser kjente kulturminner i nærområdet til utgravningsområdet. Kart fra Askeladden.

2.4 Personer tilknyttet undersøkelsen

Prosjektansvarlig ved Arkeologisk Museum: Håkan Petersson

Feltpersonell: Eva Schaller Åhrberg, Birgit Fylling og Sara Westling.

Figur 3. Søndre del av område G mot NØ med Grønnevik i bakgrunnen. Den røde bygningen markerer den nåværende grensen for industriområdet til Aker Solutions. I området bak den forlatte hytta innerst i Grønnevik lå steinalderboplassen som ble utgravd av Joel Boaz i 1990. «Lokalitet 5» (se nedenfor) er området til venstre i bildet. Foto Eva Schaller Åhrberg.

3. PROBLEMSTILLINGER OG FORMÅL MED UNDERSØKELSEN

Ved utarbeidelse av prosjektplan for undersøkelser på Hovland/Område G ble følgende problemstillinger satt opp:

1. Avdekke, dokumentere og datere steinalderlokaliteter for å kartlegge sammenhengen med tidligere kjente kulturminner i forhold til organisering av bosetting og bruk av landskapet.
2. Utføre makrofossilanalyser for å få økt innsikt i erverv og handlingsmønstre i forhistorien.
3. Kartlegge vegetasjonshistoriske forhold med hensyn til vegetasjonsutviklingen i forhistorisk tid.
4. Vurdere mulighetene for prøveuttak som kan bidra til økt innsikt i havnivåendringer og lokalisering av boplasser i TM [tidligmesolittikum] og MM [mellommesolittikum] i Sør-Rogaland.

Ut fra resultatene av undersøkelsene på Hovland blir de overnevnte problemstillingene lite relevante. Derimot gir resultatene en sjelden mulighet å diskutere hvorfor et så sentralt beliggende landskapsutsnitt *ikke* er brukt på samme intense måte som funnmaterialet fra boplassene rett i nærheten viser (Gjedlestadvika i Bang Andersen 1981, Grønnevik i Boaz 1991). Da vi i prøverutene samlet inn varierende mengder trekull fra forskjellige dybder er det en mulighet for at vi ut fra vedartsbestemmelser og radiokarbondateringer kan komme litt nærmere innpå bruken av et *tilsynelatende* lite brukt område i fortiden. Denne problematikken knytter seg også til punkt 3 ovenfor, under «problemstillinger og formål med undersøkelsen.»

4. METODE OG DOKUMENTASJON

4.1 Utgravingens forløp og graveteknisk metode

Undersøkelsen var planlagt som en to-trinns utgraving ved at vi skulle innlede med å grave ytterligere prøveruter på de registrerte lokalitetene. Disse var 0,5 x 0,5m og ble gravd for hånd i en dybde på 0,3-0,7 m under markoverflaten. Prøverutene ble digitalt målt inn med en Trimble totalstasjon. Jordmassene fra prøverutene ble vannsåddet i et såld med 4mm maskevidde. (Vann og vannslanger ble frembragt av Aker Solutions.)

Undersøkelsen startet med å grave prøveruter på Lokalitet 3, da den hadde gitt flest funn under Fylkeskommunens registrering. Her ble også de fleste flintfunnene gjort, men mange av funnene karakteriseres som strandflint. 14 prøveruter ble gravd her utover Fylkeskommunens tre i 2011.

Da lokalitet 4 hadde den klart mest attraktive beliggenheten for mulige steinalderboplasser ble det her fortsatt med graving av prøveruter.

Lokalitetene 1 og 2 lå på innbyrdes like topografiske elementer, men med et par meters høydeforskjell, - to vestvendte berghyller dekket av gresstorv og av begrenset omfang. Antall prøveruter var henholdsvis 6 og 4 (ved Fylkeskommunens registreringer var to prøveruter gravd på hver av de to lokalitetene). Fra lokalitet 1 ble tilsammen 9 flintfunn samlet inn, fem av dem karakteriseres som regulære avslag ved steinalderteknologi. Lok. 2 inneholdt tre gjenstander, hvorav et flekkelignende avslag.

Avslutningsvis satte vi tre prøveruter i gressbakken ovenfor, samt nord - for lokalitet 3 (kalt «Lok 5»); To flintfunn ble innsamlet.

4.2. Dokumentasjon

4.2.1 Innmåling

Alle prøveruter ble målt inn med en Trimble totalstasjon og overført til det GIS-baserte arkeologiske programmet *Intrasis*. Terrenglementer ble også målt inn.

4.2.2 Fotografering og tegning

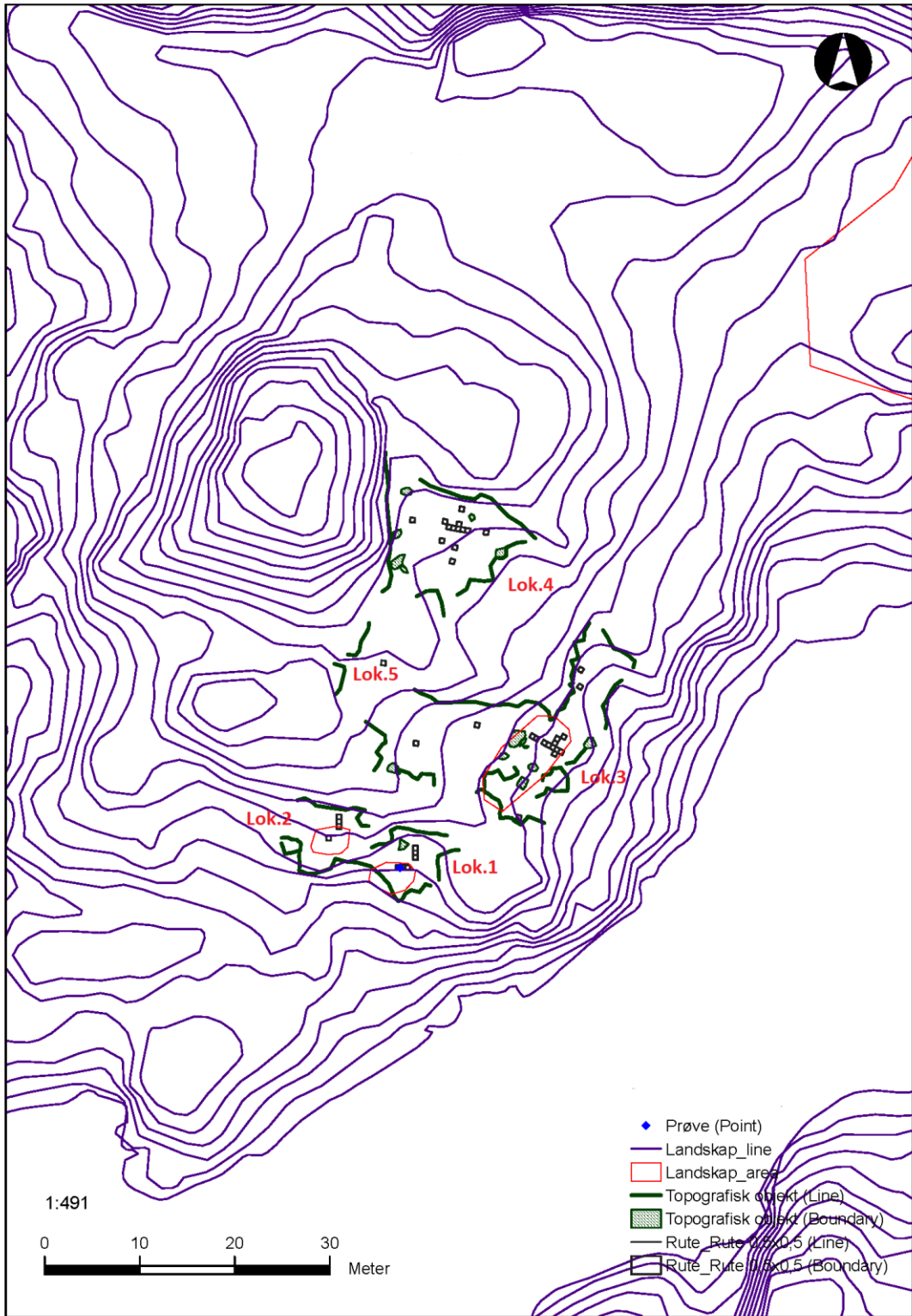
Lokalitetene og deres lokalisering i terrenget ble fotografert. Kun åtte profiler ble tegnet i mangel på kulturell stratigrafi - derutover ble et utvalg fotografert i profil.

4.2.3. Funn

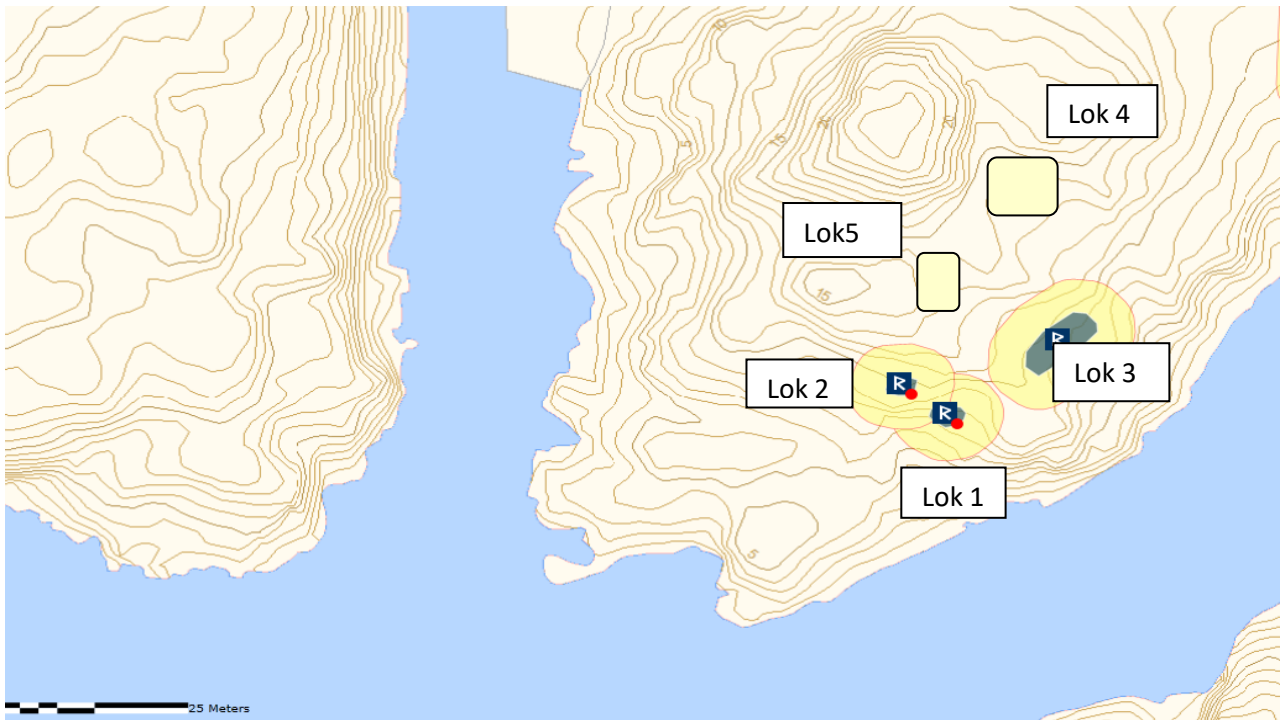
Et begrenset antall artefakter innsamlet og disse ble katalogisert i MUSIT- universitetsmuseenes felles database.

4.2.4. Innsamling av prøver

Trekull ble innsamlet hvis de forelå i et større antall (etter en lett subjektiv bedømmelse) – flere enn 5. En jordprøve ble innsamlet for makrofossilanalyse.

Figur 4. Kart over lokalitetene med gravde prøveruter.

Figur 5. De tre registrerte lokalitetene innenfor område G på Eigerøy som ble prøvestukket. (Lok. 1-3); Lokalitet med trekull-lag registrert 1988 (Lok 4) og lok 5. Kart fra Askeladden.

5. BESKRIVELSE AV LOKALITETENE OG PRØVERUTENE

5.1 Generell beskrivelse av lokalitetene

Lok 1 id 146321, steinalderboplass.

Lokalitet 1 lå på en vel avgrenset, sørvendt og gressbevokst mindre flate (ca. 25m²) i den sørøstlige delen av område G og ca. 7-8 m o h. Fylkeskommunen hadde allerede gravd to prøveruter på flaten, begge var funnførende med henholdsvis to og et funn av slått flint, hvorav et var varmepåvirket.

Lok 2 id 146323, steinalderboplass.

Lokalitet 2 lå i samme terrengavsnitt som lok. 1, adskilt av en liten, men bratt skråning ca. 5-7 m lenger mot nordøst og et par meter høyere i terrenget. Her hadde fylkeskommunen gravd 3 prøveruter, hvorav det i et var funnet et vannrullet flintavslag 30-40 cm under markoverflaten. Flaten var ca. 15 m² i omfang.

Lok 3 id 146325, steinalderboplass.

Lokalitet 3 lå i nedre del av en ca. 50 m lang gressbevokst skråning som kan sees i figur 3, mellom personen på bildet og Grønnevik, ca. 8 m o h. Området dekket ca. 100 m². tre av fylkeskommunens 4 prøveruter var funnførende med henholdsvis 4, 3 og 2 funn. En fjerde prøverute, noe høyere i skråningen var uten funn.

Lok 4 uten id, område med et trekullholdig lag i prøverutene (Bang Andersen 1988).

Da denne lokaliteten var påvist tidligere ble det ikke gjort noen prøveruter av fylkeskommunen her. Arealmessig var det den mest omfattende, den lå også høyest (ca. 25 m o h) og utgjorde i forkant den lokaliteten som hadde de beste topografiske forutsetningene for en steinalderboplass.

Lok 5 uten id, tre prøveruter gravd ut fra topografiske kriterier.

Da trekull forekom i prøverutene helt uregelmessig, men oftest på ganske dype nivåer i jordprofilene ble det vakt en interesse for spørsmålet om disse kunne være tegn på menneskelig aktivitet. Da de nære omgivelsene beviselig har vært intenst utnyttet i både eldre- og yngre steinalder, er det påfallende med funntomheten innenfor område G.

5.2 Beskrivelse av prøveruter på 0,5 x 0,5 m på de forskjellige lokalitetene

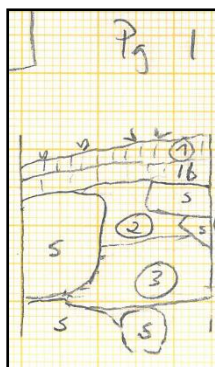
Lokalitet 1, Askeladden id 146723. 7 m o h.

Figur 6. Lok 1 mot SØ. Foto: Eva Schaller Åhrberg

Prøverute 1. I toppen (1) 7-8 cm gresstorv og deretter omtrent samme tykkelse på mer omdannet torv (1b). Derunder et ca. 15 cm utfellingslag (2), grus og sandholdig og liten grad av humus. 25-45 cm under overflaten et sort anrikningslag (3). Dette er fuktig og humusrikt; innslag av grus og sand og inneholder trekull (se profil nedenfor.)

Funn S12852: 4 splinter av flint ved 15-18 cm og 1 avslag ved 38-48 cm. 3 trekullprøver ble innsamlet.

Figur 7. Profil av prøverute 1 mot N. Lag 3 var trekullholdig.

Prøverute 2. Foto 48 o 49. Brun – mørkebrun torv til ca. 8 cm under bakkenivå. Noe lysere brunt lag av sandholdig humus fra 8-20 cm dybde, med noe trekull. Ved 20- 22 cm blir massen mer grusholdig og går over i humusholdig sand. Grusen avtar og ved 30-32 cm dybde kommer en lys brun/rødbrun humus med noe silt og sand. Ved 38 cm dybde er det gravd dypere i et lite hjørne i SV-del. Bunnmassen fortsetter ned til ca. 50 cm og møter stein. Ingen trekullprøver innsamlet.

Funn: 1 flintavslag ved 18-23 cm, og 1 fragment ved 23-28 cm.

Figur 8. Profil og bunnen av prøverute 2 i Lok 1. Foto: Birgit Fylling.

Prøverute 3. Gresstorv 0-12 cm under bakkenivå. Deretter mørkebrun humusholdig sand med trekullfragmenter ned til ca. 28-30 cm under bakkenivå. Fra 28-35 cm lysebrun sand med noe mindre humus enn i laget ovenfor. Enkelte steiner (3-10 cm i diameter) i alle lag. Ruten gravd til 35 cm under bakkenivå.

2 trekullprøver ble innsamlet, se tabell nedenfor.

Prøverute 4. Torv fra bakkenivå og ned til 13-18 cm. Brun sandholdig humus fra 25-29 cm dybde. Deretter et svart fett kullholdig lag, ca. 15 cm tykt. Dette svarte er tykkere og fetere i sør- og vestlig del av kvadranten. Minner noe om det svarte torvlaget i prøverute 1, men er betraktelig mer kullholdig – noe fetere og mer sandholdig. Gravd til ned 45 cm. 6 trekullprøver i nivåer mellom 18-45 cm under overflaten ble innsamlet.

Figur 9. Profil av prøverute 4 i Lok 1. Foto: Birgit Fylling.

Prøverute 5. Ikke dokumentert, trekull ikke innsamlet.

Prøverute 6. Torv ned til ca. 18 cm, brun humus til ca. 25 cm under bakkenivå. Massen blir lysere; humusholdig sand fra ca. 25 cm et par cm ned. Deretter kommer den svarte kullholdige og sandholdige humus som fremtrer i tilgrensende prøverute 4 og prøverute 1 mellom 28-35 cm under bakkenivå. Noe skjørbrent stein i denne massen. Ellers lite stein. Tatt ut makroprøve (id 657) i sørøstre hjørne av kvadrant. Gravd til lys humus- og siltholdig sand, ned til ca. 45 cm. 3 trekullprøver ble innsamlet fra 27-36 cm under overflaten. Trekullmengden øket med dybden. Se tabell nedenfor.

Figur 10. Profil av prøverute 6 i Lok 1. Foto: Birgit Fylling.

Lokalitet 2, Askeladden id 146721. 9 m o h.

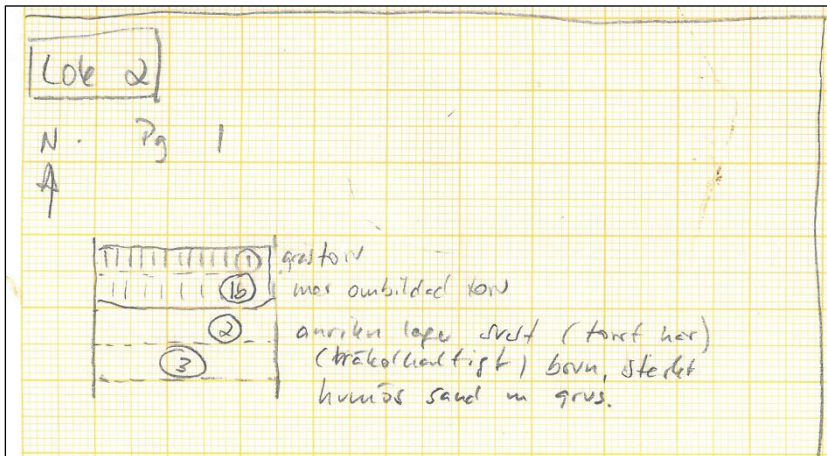

Figur 11. Lok 2 mot V. Foto: Eva Schaller Åhrberg

Prøverute 1. Ikke like sammensatt jordprofil som på lok 4, mer grus og enkelte steiner som ved 30 cm under markoverflaten øker i mengde og størrelse.

1 trekullprøve innsamlet.

1 fragment av flint (S12853) ble innsamlet ved 30 cm under markoverflaten.

Figur 12. Profil av prøverute 1 mot N. Lag 3 var trekullholdig.

Prøverute 2. Gravd ned til berg på 30 cm under bakkenivå. I rutens sørvestre hjørne og hellende ned mot rutens nordøstre hjørne i en dybde på 50 cm, deretter rødbrun grusholdig sand med enkelte større steiner. Ingen trekullforekomst.

Prøverute 3. Torv ned til 14-16 cm. Deretter mørkebrun sandholdig humus som blir gradvis lysere. Dette laget blir gradvis mer sandholdig og går over til lysbrun sand med noe humus ved 30-32 cm under bakkenivå i øst. Kompakt brun/rødbrun humusholdig sand mot bunnen. Gravd til 40 cm under bakkenivå.

En trekullprøve innsamlet ved 28 cm under markoverflaten.

Prøverute 4. Torv ned til 14-16 cm. Deretter mørkebrun sandholdig humus som blir gradvis lysere. Fra 25-28 cm viser profilen en rødbrun grus-og sandholdig humus. Gravd til 40 cm under bakkenivå.

1 flekkelignende avslag og 1 fragment ble innsamlet (S12853).

2 trekullprøver innsamlet ved 15-20 cm og 20-30 cm under markoverflaten.

Fig. 13 Prøverute 4 mot N. Foto: Eva Schaller Åhrberg

Prøverutene 5 og 6 er ikke dokumentert.

Lokalitet 3, Askeladden id 146725. 9-10 m o h.

Fig. 14. Lokalitet 3 før undersøkelse. Foto mot øst v/Eva Schaller Åhrberg

Lokalitet 3 var den med høyest antall funn ved fylkeskommunens registrering. De innledende 11 prøverutene ble derfor lagt i forhold til de funnførende prøvestikkene som fylkeskommunen hadde utført. Disse lå blant annet på den mest innbydende knausen (bak bøtten på fig 14 ovenfor). Til sammen 10 prøveruter ble gravd her. Fylkeskommunens prøvestikk hadde vært funnførende ned til 9-15 cm under bakkenivå, men også dypere, slik at som prinsipp ble det under utgravingen gravd ned til 20 cm her. Jordsmonnet viste en typisk podsolprofil, noe som gjør at undergrunnen ofte ligger nærmere mot overflaten enn ved en brunjordsprofil.

Prøverute 1 og 2. Disse ble gravd lengst mot nordvest og høyest i terrenget; kant i kant mot sørøst. Gravedybde på 25-30 cm. Under torven var det silt med innslag av stein og grus.

Prøverute 3 og 4. 0,5 m sørøst for 1 og 2 og kant i kant. Rute 4 møter fylkeskommunens *rute 11* som var funnførende. *Rute 11* viste berg i dagen mellom 10-30 cm under markoverflaten.

Restene av *rute 11* ble gravd som **rute 5**.

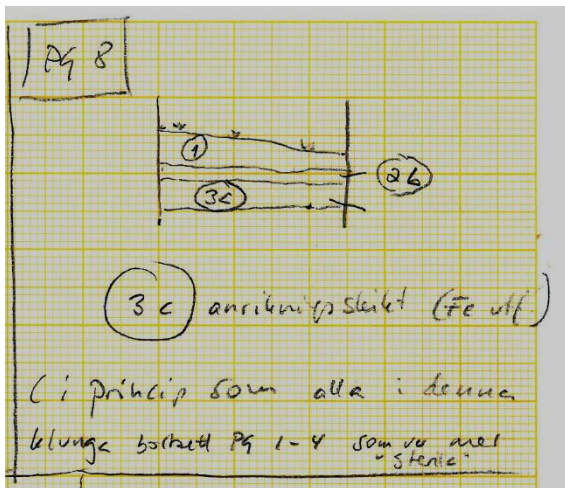
Prøverute 6 ble gravd til berg under 25 cm av rødbrun gruset sand.

2 biter av flint, vannrullet, og 3 splinter av flint ble innsamlet (S12853).

Prøverute 7 ble ikke dokumentert men lå kant i kant med rute 6 og diagonalt inntil rute 8.

2 splinter av flint ble innsamlet, begge vannrullet (S12853).

Prøverute 8 ble gravd ned til 22 cm under markoverflaten i rødbrun grusholdig sand.

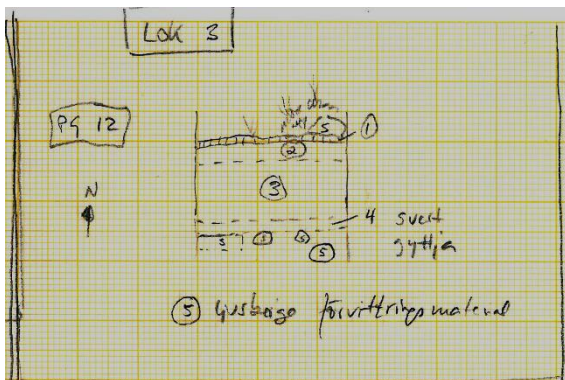
Figur 15. Profil av prøverute 8.

Prøverute 9 og 10 ble gravd i fortsettelsen av prøverute 1-5 mot sørøst. Prøverute 9 ble ikke dokumentert, og prøverute 10 ble gravd ned til rødbrun sand med grus og større steiner.

Prøverute 11 ble gravd ned til 15-25 cm dybde, en podsolprofil med sand, grus og stein.

1 bit av vannrullet flint ble innsamlet (S12853).

Prøverute 12 ble gravd ved fylkeskommunens sørligste prøvestikk, ca. 10 m sør for de tidligere prøverutene.

Figur 16. Profil av prøverute 12 mot N. Lag 4 bestod av sort gyttje – noe som er vanskelig å forklare oppkomsten av.

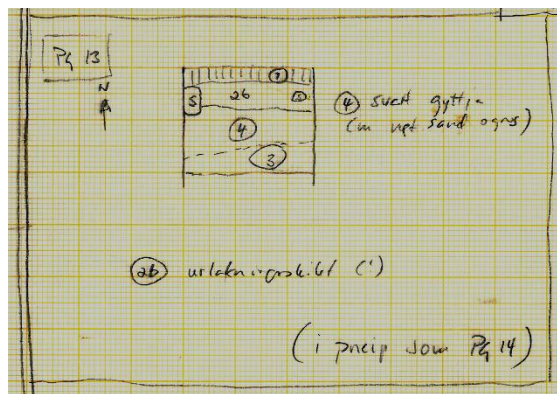
2 biter av flint ble innsamlet, en var vannrullet (S12853).

Prøverute 13 ble gravd på lokalitetens nordligste del, under en svært kompakt gresstorv med en brunjordsprofil: 5 cm brun silt, derunder 10 cm sort silt. Mot bunnen humusholdig brun silt.

1 splint av flint ble innsamlet (S12853).

Figur 17 a) Prøverute 13 i profil mot V. Foto: E.S.Å

Figur 17 b) Profiltegning av prøverute 13 mot V.

På grunn av det noe uventede svarte siltlaget valgte vi å legge en ytterligere prøverute en meter nord for prøverute 13.

Prøverute 14.

Prøveruten lå ca. 1 meter nord for prøverute 13; kloss i en rett bergvegg. Det sorte siltlaget fra rute 13 var kun tynt og sporadisk her, men fortsatte i dybden, men var brun i fargen. Berg i bunnen innenfor hele ruta, i sørvestre del- 12 cm og i nordøstre del- 35 cm under markoverflaten.

Et avslag av flint ble innsamlet (S12853).

«Lokalitet 4», uten id. 13-14 moh.

Figur 18. Lokaltet 4 fotografert mot S. Foto: Eva Schaller Åhrberg

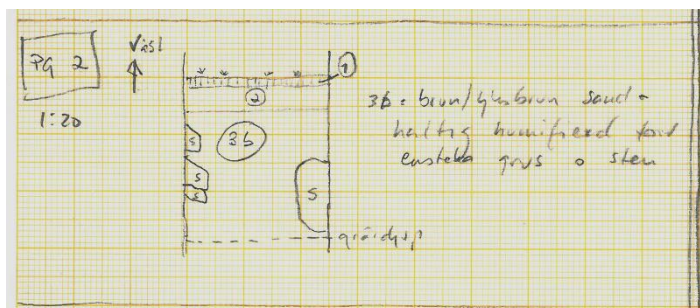
Prøverute 1.

Svart humuslag ned til 22 cm under markoverflaten. Ikke såldet. Ved 22 cm ble et sotet sandblandet lag med trekullfragmenter påtruffet. Trekullbitene minket gradvis, men ble observert ned til 50 cm under markoverflaten.

Figur 19. Profil av prøverute 1 mot nord. Foto: Sara Westling

Prøverute 2.

Figur 20 a og b. Profil av Prøverute 2 mot vest. Foto: Eva Schaller Åhrberg.

Et grått humuslag under gresstorven, ca. 10 cm tykt. Deretter et torvlag med få røtter og sporadiske steiner gjennom større delen av ruten. Ved 40 cm ble «torven» lysere i det sørøstlige hjørnet, i nordøst var laget mørkt og med trekull. Trekullet økte relativt markant mellom 30-40 cm dyp. 2 liter stein og i profilen en ensom større stein på ca. 40x20 cm.

Prøverutene 6,4,9,3,10,11, og 13: steinpakning

Figur 21. Prøveruter 6 og 4 mot S. Foto: Sara Westling

Prøverute 3 ble åpnet først og en steinpakning ble synlig ved ca. 10 cm under markoverflaten. Over steinene lå torv og svartbrunt utfellingslag. De inntilliggende ruterne ble åpnet opp og steinpakningen fortsatte i samme nivå. Steinpakningens topp lå, med noen få unntak på 10 cm under overflaten. I prøverute 3 og 4 var steinene større enn i de øvrige rutene, - den største var 50 x 20 cm- og lå med en flat side opp. I prøverutene 9, 10, 11, og 13 var steinene noe mindre, men synes å fortsette mot nord, vest og øst. I prøverute 6 så det ut til at steinpakningen tok slutt. Prøveruter 11 og 3 ble gravd ut og såldet til et dyp av ca. 35 cm under markoverflaten. Under steinpakningen var jordsmonnet brun humusholdig sand. Steinpakningen kan evt. ha vært et inngangsparti eller et gulv til en løe. I rute 4 1 funn av splint, flint (S12855).

Prøverute 5

I profilen 7 cm torv, 5-7 cm svart anrikningslag og derunder ca. 20 cm humusholdig brunjord. Et jordbor ble satt ned ytterligere 20 cm, brunjorden fortsatte.

Prøverute 12

Prøveruten lå lengst i øst.. Gravd ned til 50 cm dybde, de øverste 5-10 cm var gresstorv, derunder mørkegrått humusholdig lag ned til bunnen. Fra 20 cm fremkom trekullbiter; som økte i dybden.

I rute 12 1 funn av splint, flint (S12855).

Prøverute 14

Ruten ble lagt i en skråning under bergvegg. Torv og svart/mørkebrun humus ca. 14 cm ned. Deretter en lysere sandblandet masse gikk over til gråbrun sand. I det sørøstlige hjørnet fant man noe av den brune humusmassen

som ble observert på store deler av flaten. Noe stein. Fra 18-20 cm brun humusholdig sand med en del trekullbiter. Sandmengden minket gradvis, og fra 32 cm ble massene mer humusrike igjen, også mindre stein. Gravd til 40 cm under overflaten.

«Lokalitet 5», uten id. 13-14 moh. (for bilde, se figur 4)

Prøverute 1. Gravd ned til ca. 35 cm under markoverflaten. Mørkebrun sandblandet humus ned til ca. 30 cm., deretter brun humusholdig grusholdig sand til 50 cm. Ingen lagskiller ble observert. Enkelte større stein fra topp til bunn.

Prøverute 2. Gravd til 32-38 cm under markoverflaten. Gresstorv - og derunder 10-12 cm svart anrikningslag som overleirer brun humusrik jord med grus og sand. Funntomt, enkelte trekullbiter.

Prøverute 3. Torv og mørkere torv/humus ca. 10 cm. Derfra lysere brun sandholdig humus med mye røtter. Noe stein, 5-10 cm store. Fra 18 cm blir massen mer grusholdig og med et større antall småstein. Grus og stein avtar etter 2-3 cm og det var brun sandholdig humus ned til ca. 25 cm. Ingen funn, ikke trekull.

6 TOLKNING AV LOKALITETENE

Prøverutenes gravedybde varierte mellom 20 og 60 cm. Jordprofilene avspeilet i en del tilfeller en brunjord under podsolisering under en tykk gresstorv. Det var med andre ord nedbrutt organisk materiale i gropene, men ofte en velutviklet podsolprofil med underliggende grus, sand og en god del stein av forskjellig størrelse. Funn av slått flint var sparsomt forekommende. Påfallende mange prøveruter inneholdt trekullbiter. Da forekomstene både var ujevnt fordelt over området, og funnet ved ulike nivåer, åpnet dette for muligheten av at trekullet var spor etter menneskelig aktivitet og ikke oppkommet ved naturlige branner. Definert som økofakter ble de systematisk samlet inn. Dybden som de ofte forekom i syntes å indikere en høy egenalder på trekullet da funnene på boplassen i Gjedlestadvika dukket opp allerede ved 20-30 cm dyp (Bang Andersen 1978 s.21.) Det ble utført radiometriske dateringer av fire trekullbiter, fra to ulike nivåer i to ulike prøveruter. Resultatet viste at de ligger relativt nær hverandre i tid, nemlig fra slutten av yngre bronsealder til begynnelsen av eldre jernalder (kalibrert til mellom 1050 BC- 350 e.Kr.).

Daværende Arkeologisk Museum i Stavanger utførte på 1970-tallet en pollenanalyse fra Vodlamyr på Nordre Eigerøy (Prøsch-Danielsen og Simonsen 2005:52). Der ble begynnelsen av lyngheidannelsen identifisert med en start ved midten av yngre bronsealder til eldre jernalder for ca. 2500 år siden. De fire trekulldateringer fra denne undersøkelsen faller vel inn i dette bildet (ca. 1050-350 BC.), selv om vi kun hadde få spor av lyng. Det store og problematiske spørsmålet er hvor jordmassene *over* trekullforekomstene kommer fra. Da ingen transgresjon har påvirket kysten i dette tidsrommet må det nesten tolkes i kulturelle termer, nemlig ved menneskelig innflytelse. Når, hvordan eller hvorfor er vanskelig å si.

7. LITTERATUR

Bang-Andersen, S. 1981: En fangstboplass på Eigerøy: boplassbruk og miljøtilpasning i sørvestnorsk yngre steinalder. AmS skrifter nr. 6.

Boaz, J. Innberetning i Topografisk Arkiv 1999.

Meling, T. 2011. Rapport fra Kulturhistorisk registrering, Gnr. 8, Br.nr. 36 Eigersund kommune ved Rogalands fylkeskommune, Regionalutviklingsavdelingen, Kulturseksjonen.

Simonsen, A. og Prøsch-Danielsen, L. 2006: Økosystemer i endring : tidlig jordbrukspåvirkning innen kystlyngheibeltet i Sørvest-Norge.

8. VEDLEGG FUNNMATERIALE OG RESULTAT AV ANALYSE

VEDLEGG 1. FUNNLISTE / KATALOG

Boplassfunn fra steinalder fra HOVLAND (8/36), EIGERSUND K., ROGALAND.

S12852/1-4

- 1) **Avslag** av flint, med cortex. *Antall: 2.*
- 2) **Splint** av flint, mikroavslag. *Antall: 2.*
- 3) **Splint** av flint, vannrullet. *Antall: 2.*
- 4) **Bit** av flint.

S12853/1-2

- 1) **Avslag** av flint, flekkelignende med cortex.
- 2) **Bit** av flint med cortex. *Antall: 2.*

S12854/1-3

- 1) **Avslag** av flint.
- 2) **Splint** av flint, mikroavslag, 2 varmepåvirket, 2 vannrullet, 1 med cortex. *Antall: 6*
- 3) **Bit** av flint, 2 varmepåvirket, 1 vannrullet. *Antall: 5.*

S12855/1

- 1) **Splint** av flint, vannrullet. *Antall: 2*

S12856/1-3

- 1) **Kjerne** av flint, fragment.
- 2) **Splint** av flint, vannrullet.
- 3) **Bit** av flint.

Funnomstendighet: Arkeologisk utgravning i forbindelse med utvidelse av Aker Solutions industripark. Undersøkelse ble gjort ved graving av prøveruter og innsamling av funn og trekull.
Orienteringsoppgave: På gården Hovland i sørøstre del av Eigerøy.
Funnet av: Eva Schaller Åhberg.
Funnår: 2012
Katalogisert av: Eva Schaller Åhberg.

VEDLEGG 2. FOTOLISTE

SF112466	05.06.12	V	Lokalitet 1 oversikt, (ESÅ)
SF112467	05.06.12	Ø	Lokalitet 1, prøvestikk 2, profil/bunn (BF)
SF112468	05.06.12	Ø	Lokalitet 1, prøvestikk 6, profil/bunn (BF)
Sf112469	04.06.12	SV	Oversikt Lokalitet 2, med SW og BF, (ESÅ)
Sf112470	23.05.12	S	Oversikt Lokalitet 3 (ESÅ)
Sf112471	24.05.12	V	Lokalitet 3 Prøvestikk 13, profil (ESÅ)
Sf112472	03.06.12	N	Oversikt Lokalitet 3 (ESÅ)
Sf112473	21.05.12	S	Oversikt Lokalitet 4 Foto (ESÅ)
Sf112474	31.05.12	v	Oversikt steinpakning Foto (ESÅ)
Sf112475	05.06.12	N	Profil prøverute 1 Foto (SW)
Sf112476	05.06.12	V	Profil prøverute 2 Foto (ESÅ)

Fotografer: BF, Birgit Fylling, ESÅ, Eva Schaller Åhrberg, SW, Sara Westling

VEDLEGG 3. LISTE OVER VEDARTSBESTEMTE TREKULLPRØVER

Universitetet i Stavanger / Arkeologisk museum

Oppdragsrapport B 2012/xx

(A) = Åpen, kan bestilles fra Universitetet i Stavanger / Arkeologisk museum
(B) = Begrenset distribusjon
(C) = Kan ikke utleveres

Vedartsbestemmelse av
trekull fra Hovland, gnr., 8,
bnr., 36 Egersund
kommune

Jon Erik Amundsen

AM saksnummer: 2012/02
Journalnummer:

Dato: 04.11.2012
Sidetall: 5
Opplag:

Oppdragsgiver: AM

Stikkord: vedartsbestemmelse, treverk, trekull,
radiokarbondatering, ¹⁴C

Versjon: 04.11.2012

Oppdragsrapport 2012/xx
Universitetet i Stavanger,
Arkeologisk museum,
Avdeling for fornminnevern

Utgiver:
Universitetet i Stavanger
Arkeologisk museum
4002 STAVANGER
Tel.: 51 83 31 00
Fax: 51 84 61 99
E-post: post-am@uis.no

Stavanger 2012

Vedartsbestemmelse av trekull fra Hovland, gnr., 8, bnr., 36, Egersund kommune,

Jon Erik Amundsen

Resultater

Eigerøy			
prøve id	informasjon om prøven	art.	vekt mg.
1	Lok 1, pg 1, 34-38 cm	Furu, eik, bjørk/or, rogn/hegg, lyng? Dateringspr av rogn/hegg	60,2
2	Lok 1, pg 1, 34/38 - 48/53 cm	Domineres av furu	
3	Lok 1, pg 1, 34-45 cm	Løvtre – kortlivet, furu, rogn/hegg. Dateringspr av rogn/hegg	155,7
4	Lok 1, pg 3, 10-15 cm	Furu.	
5	Lok 1, pg 3, 30 cm	Furu.	
6	Lok 1, pg 4, 18-22 cm	Trolig løvtre, vanskelig materiale.	
7	Lok 1, pg 4, 22-24 cm	Eik, bjørk/or, løvtre-kortlivet, bjørk. Dateringspr av bjørk	94,9
8	Lok 1, pg 4, 22-30 cm	Nåletre. Trolig furu	37,4
9	Lok 1, pg 4, 24-29 (39) cm	Kvartet prøve! Hassel, or, eik, løvtre-kortlivet, bjørk. Dateringspr av or.	208,7
10	Lok 1, pg 4, 30-45 cm	Furu, samt ubestemmelig materiale.	
11	Lok 1, pg 4, 39-45 cm	Or/bjørk, bjørk, eik, furu, løvtre-kortlivet. Dateringspr av bjørk	59,8
12	Lok 1, pg 6, 27-33 cm	Furu, bjørk/or. Dateringspr av bjørk/or	8,4
13	Lok 1, pg 6, 30 i S 36 i N	Furu, eik, bjørk, hassel. Dateringspr av bjørk.	55,0
14	Lok 1, pg 6, 33-36 cm	Kvartet prøve! Furu, lyng?, løvtre-kortlivet. Dateringspr av løvtre-kortlivet	91,6
15	Lok 2, pg 1,	Furu, eik, or/bjørk. Dateringspr av or/bjørk	16,1
16	Lok 2, pg 3, fra 28 cm	Eik , or/bjørk	
17	Lok 2, pg 4, 15-20 cm	Eik, løvtre-kortlivet. Dateringspr av løvtre-kortlivet	60,6
18	Lok 2, pg 4, 20-30 cm	Domineres av furu, lyngkvist? Dateringspr av lyngkvist?	75,3
19	Lok 3, pg 14, 30-35 cm	Furu. Mulig bark.	
20	Lok 4, mangler	-	
21	Lok 4, pg 1, 22 cm	Lite materiale. Kan ikke artsbestemmes.	
22	Lok 4, pg 1, 35 cm	Furu.	
23	Lok 4, pg 1, 50 cm	Furu.	
24	Lok 4, pg 2, 20-30 cm	Kvartet prøve! Rogn, eik, furu, bjørk, or. Dateringspr av rogn	81,6
25	Lok 4, pg 2, 30-40 cm		
26	Lok 4, pg 2, 50 cm	Furu, eik, org, rogn? Dateringspr av or.	30,4
27	Lok 4, pg 2, 50-53 cm	Rogn/hegg. Dateringspr av rogn/hegg	34,1
28	Lok 4, pg 8, ukjent	Furu.	
29	Lok 4, pg 11, 18-25 cm	Strukturen ligner eik	
30	Lok 4, pg 12, 20-30 cm	Furu, or/bjørk, hassel, bjørk. Dateringspr av bjørk.	216,9
31	Lok 4, pg 12, 30 - cm	Domineres av eik	
32	mangler ?		
33	Lok 5, pg 2, 25-30 cm	Furu, tynn kvist – trolig av eik.	

4. DATERINGSSKJEMAER OG RESULTATER

Lab Number	Your Submitter No.	Sample depth	BP	BC
Beta-336370	Loc.1 sample 7, bjerk	22-24 cm u my	2150 ± 30 BP	350 – 290 BC
Beta-336371	Loc.1 Sample 11,bjerk	39-45 cm u my	2810 ± 30 BP	1020 – 900 BC
Beta-336372	Loc.4 Sample 24, rogn	20-30 cm u my	3150 ± 30 BP	1440 – 1410 BC
Beta-336373	Loc.4, Sample 27, rogn/hegg	50-53 cm u my	2940 ± 30 BP	1260 – 1050 BC

CALIBRATION OF RADIOCARBON AGE TO CALENDAR YEARS

(Variables: C13/C12=26.1;lab.mult=1)

Laboratory number: Beta-336370

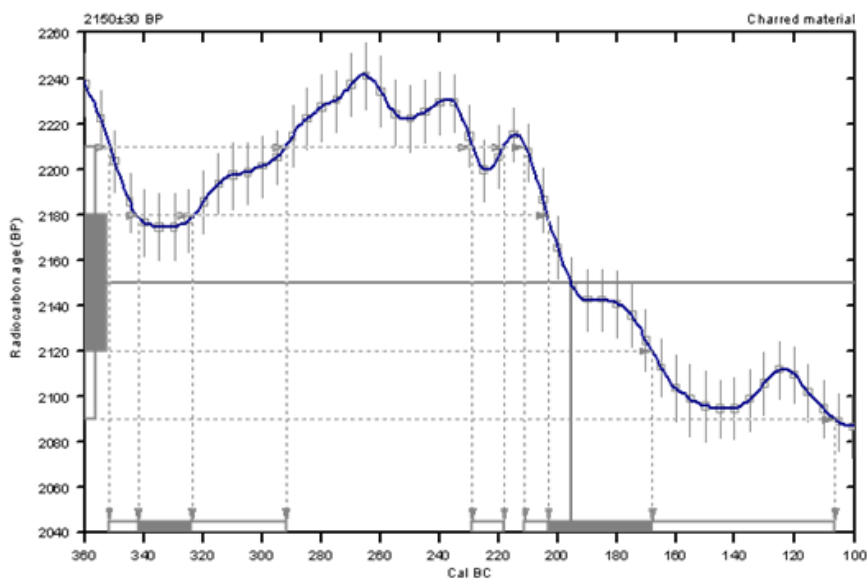
Conventional radiocarbon age: 2150±30 BP

2 Sigma calibrated results: Cal BC 350 to 290 (Cal BP 2300 to 2240) and
(95% probability) Cal BC 230 to 220 (Cal BP 2180 to 2170) and
Cal BC 210 to 110 (Cal BP 2160 to 2060)

Intercept data

Intercept of radiocarbon age
with calibration curve: Cal BC 200 (Cal BP 2140)

1 Sigma calibrated results: Cal BC 340 to 320 (Cal BP 2290 to 2270) and
(68% probability) Cal BC 200 to 170 (Cal BP 2150 to 2120)

References:

Database used

INTCAL09

References to INTCAL09 database

Heaton, et al., 2009, Radiocarbon 51(4):1151-1164, Reimer, et al., 2009, Radiocarbon 51(4):1111-1150,

Stuiver, et al., 1993, Radiocarbon 35(1):137-189, Oeschger, et al., 1975, Tellus 27:168-192

Mathematics used for calibration scenario

A Simplified Approach to Calibrating C14 Dates

Talma, A. S., Vogel, J. C., 1998, Radiocarbon 35(2):317-322

Beta Analytic Radiocarbon Dating Laboratory

4985 S.W. 14th Court, Miami, Florida 33155 • Tel: (305)667-5167 • Fax: (305)663-0966 • E-Mail: beta@radiocarbon.com

CALIBRATION OF RADIOCARBON AGE TO CALENDAR YEARS

(Variables: C13/C12=26.3;lab.mult=1)

Laboratory number: Beta-336371

Conventional radiocarbon age: 2810±30 BP

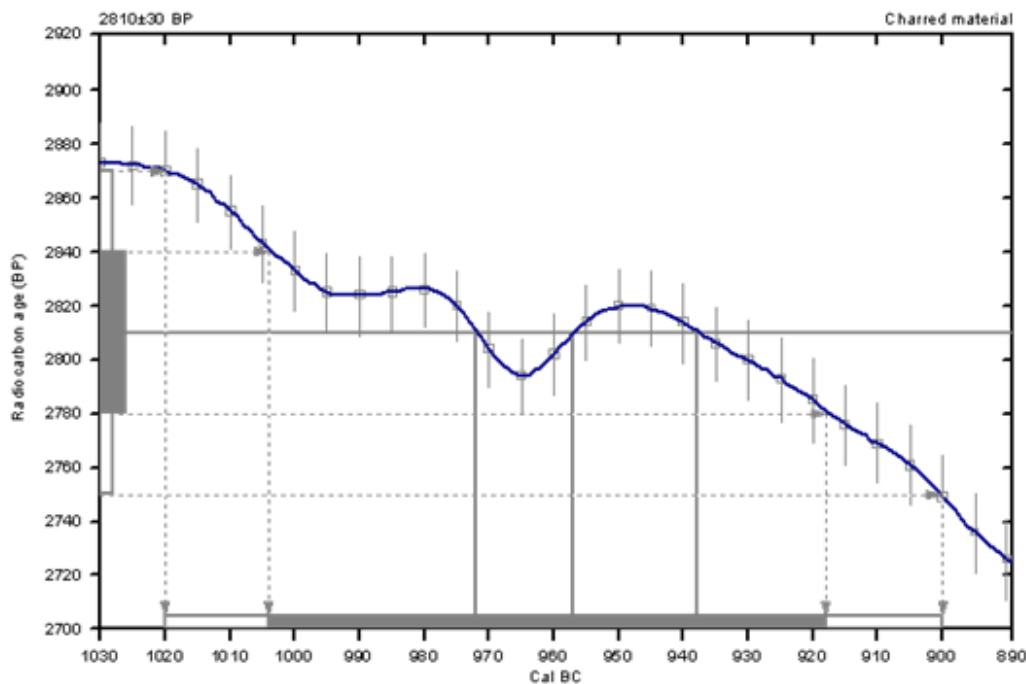
2 Sigma calibrated result: Cal BC 1020 to 900 (Cal BP 2970 to 2850)
(95% probability)

Intercept data

Intercepts of radiocarbon age

with calibration curve: Cal BC 970 (Cal BP 2920) and
Cal BC 960 (Cal BP 2910) and
Cal BC 940 (Cal BP 2890)

1 Sigma calibrated result: Cal BC 1000 to 920 (Cal BP 2950 to 2870)
(68% probability)

References:

Database used

INTCAL09

References to INTCAL09 database

Heaton, et al., 2009, *Radiocarbon* 51(4):1151-1164, Reimer, et al., 2009, *Radiocarbon* 51(4):1111-1150,

Stuiver, et al., 1993, *Radiocarbon* 35(1):137-189, Oeschger, et al., 1975, *Tellus* 27:168-192

Mathematics used for calibration scenario

A Simplified Approach to Calibrating C14 Dates

Talma, A. S., Vogel, J. C., 1998, *Radiocarbon* 35(2):317-322

Beta Analytic Radiocarbon Dating Laboratory

4985 S.W. 7th Court, Miami, Florida 33155 • Tel: (305)667-5167 • Fax: (305)663-0966 • E-Mail: beta@radiocarbon.com

CALIBRATION OF RADIOCARBON AGE TO CALENDAR YEARS

(Variables: C13/C12=27;lab. mult=1)

Laboratory number: Beta-336372

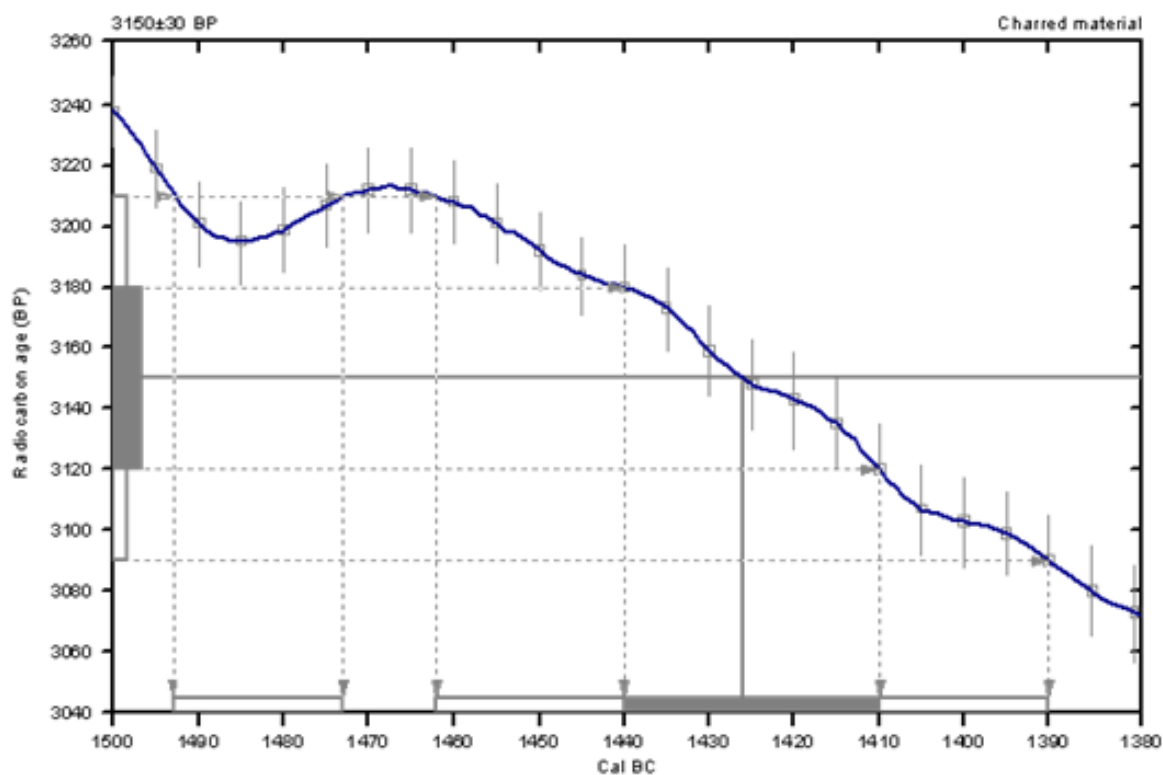
Conventional radiocarbon age: 3150±30 BP

2 Sigma calibrated results: Cal BC 1490 to 1470 (Cal BP 3440 to 3420) and
(95% probability) Cal BC 1460 to 1390 (Cal BP 3410 to 3340)

Intercept data

Intercept of radiocarbon age
with calibration curve: Cal BC 1430 (Cal BP 3380)

1 Sigma calibrated result: Cal BC 1440 to 1410 (Cal BP 3390 to 3360)
(68% probability)

References:

Database used

INTCAL09

References to INTCAL09 database

Heaton, et al., 2009, *Radiocarbon* 51(4):1151-1164, Reimer, et al., 2009, *Radiocarbon* 51(4):1111-1150,

Stuiver, et al., 1993, *Radiocarbon* 35(1):137-189, Oeschger, et al., 1975, *Tellus* 27:168-192

Mathematics used for calibration scenario

A Simplified Approach to Calibrating C14 Dates

Talma, A. S., Vogel, J. C., 1998, *Radiocarbon* 35(2):317-322

Beta Analytic Radiocarbon Dating Laboratory

4985 S.W. 74th Court, Miami, Florida 33155 • Tel: (305)667-5167 • Fax: (305)663-0906 • E-Mail: beta@radiocarbon.com

CALIBRATION OF RADIOCARBON AGE TO CALENDAR YEARS

(Variables: C13/C12=-25;lab. mult=1)

Laboratory number: Beta-336373

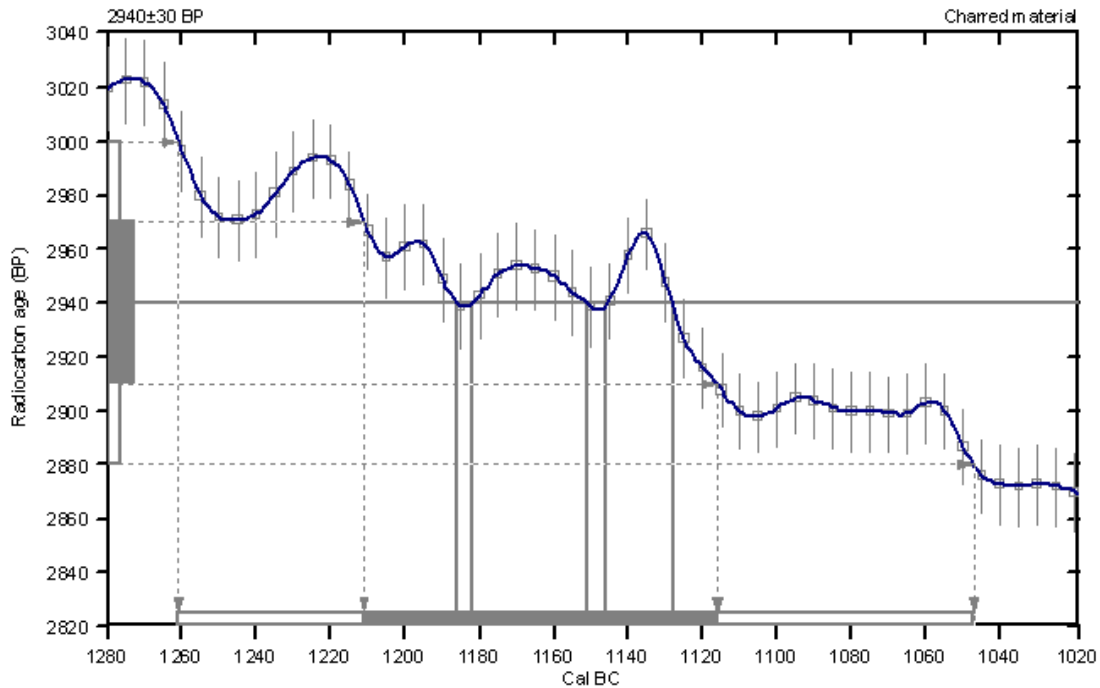
Conventional radiocarbon age: 2940±30 BP

2 Sigma calibrated result: Cal BC 1260 to 1050 (Cal BP 3210 to 3000)
(95% probability)

Intercept data

Intercepts of radiocarbon age
with calibration curve: Cal BC 1190 (Cal BP 3140) and
Cal BC 1180 (Cal BP 3130) and
Cal BC 1150 (Cal BP 3100) and
Cal BC 1150 (Cal BP 3100) and
Cal BC 1130 (Cal BP 3080)

1 Sigma calibrated result: Cal BC 1210 to 1120 (Cal BP 3160 to 3070)
(68% probability)

References:

Database used

Fullført